

DEMERSUL EPISTEMOLOGIC

„Scopul suprem al cercetării științifice este de a acoperi un număr cât mai mare de studii empirice prin deducții logice, pornind de la un număr cât mai mic de ipoteze și axiome.”

(Albert Einstein)

Profesiunea de economist contabil și contabilitatea ocupă de multă vreme o responsabilitate majoră în procesul angajării capitalului. Profitabilitatea unei faceri, credibilitatea partenerului și bonitatea întreprinderii sunt legitimate prin calculele contabilității. Datorită acestui limbaj formalizat de comunicare, în lumea afacerilor s-a produs o mutație esențială: trecerea de la empirism la rigoare, de la aprecieri arbitrare la adevărul economic și la imaginea fidelă. După incursiunea întreprinsă în lumea afacerilor și asperitățile ei, constatăm serioase preocupări pe linia „normalizării” comportamentului contabil. Arbitru al disputei desfășurate între diferiți utilizatori prezenți pe piața informației, economistul trebuie să exprime într-un limbaj formalizat, adevărul economic. Comanda socială reclamă informații reale, inteligibile, pertinente, neutre, evident la un cost rezonabil.

Realizarea unui corp curent de norme nu se poate realiza decât prin punerea în valoare a energiilor profesioniștilor contabili organizați pentru ca vocea lor să poată fi auzită de mediul economic de afaceri și de mediul social.

Sistemul contabil al fiecărei țări și implicit al României, este influențat în mod semnificativ de numeroși factori de natură juridică, fiscală, economică, politică, investițională etc., care, în mod firesc, îl particularizează. Astfel, de la un sistem contabil național la altul există diferențe importante, în special sub aspectul satisfacerii cererii de informații prin intermediul raportărilor financiar-contabile de sinteză.

Diferențele existente între sistemele contabile naționale generează, la rândul lor, dificultăți de acceptare sau, altfel spus, de apreciere și comparare a situațiilor financiare anuale de către utilizatorii externi de informații, care acționează în medii sensibil diferite față de țara de origine a entității emitente.

În aceeași ordine de idei subliniem că accentuarea globalizării economiilor naționale, precum și a integrării piețelor financiare și sistemelor informaționale reclamă tot mai mult utilizarea unui limbaj contabil comun,

care influențează favorabil atragerea capitalului internațional deoarece este asigurată o ofertă de informații relevante, inteligibile și, mai ales, comparabile, elaborate într-un limbaj contabil general acceptat și „decontaminat” de influențele de natură fiscală.

Profesia contabilă trebuie să-și îndrepte mai mult atenția spre eficiența și monitorizarea riscurilor, neignorând însă latura formală, aceasta în condiții de independență, confidențialitate și transparență profesională

Rolul contabililor a evoluat odată cu evoluția contabilității, de la tehnică de înregistrare a schimburilor comerciale, până la mijloc de control, element probatoriu și miză socială. De-a lungul timpului, delegarea atribuțiilor privind producerea informațiilor pe care le oferă contabilitatea a creat premisele apariției unei profesii contabile de sine stătătoare, cu o importanță tot mai mare și având drept scop legitimarea informațiilor degajate de întreprinderi.

Pe scena concurenței mondiale întreprinderile caută avantaje și creează valoare cu prevalența prin creșterea flexibilității, orientate spre centralizarea rolului clientului și a competiției în timp. Pe de o parte, se procedează la amplificarea varietății activității: sporirea nivelului serviciilor, sporirea sortimentului de bunuri, creșterea calității bunurilor oferite, ajungând până la personalizarea produselor. Pe de alta parte, crește variabilitatea, prin modificarea proceselor de producție și a ciclurilor de fabricație ale produselor, făcând din schimbare și din inovație, practica curentă a gestiunii activității din întreprindere.

Intensificarea dezvoltării societății umane a condus către sporirea complexității activităților din întreprinderi, favorizând astfel creșterea nivelului investițiilor în utilaje, cercetare, metode și tehnici organizatorice performante etc., fapt ce a determinat apariția unor dimensiuni ce nu mai pot fi controlate și gestionate de către o singură întreprindere.

Profesioniștii contabili au devenit susținători puternici ai întreprinderilor mici și mijlocii și ai unificării mondiale prin standardele internaționale comune de contabilitate și audit.

Unul din rolurile predominante ale profesioniștilor contabili este acela de observatori atenți ai modalităților prin care jurisdicțiile acestora au responsabilizat întreprinderile față de investitori, reglementatori și alte părți interesate, prin proceduri extinse de guvernare corporativă.

În contextul crizei mondiale, în care corectitudinea informației financiare devine prioritară, a fost recunoscut rolul definitoriu al Standardelor Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public - IPSAS în ce privește fiabilitatea informațiilor oferite în legătură cu finanțele guvernelor. Reprezentanții profesiei contabile în lume au organizat întâlniri cu oficialii guvernamentali, dar și reglementatori locali, pentru a le oferi sprijin, consiliere cu privire la problemele locale. Studiul IFAC a relevat faptul că, în anumite

cazuri, aceste inițiative au condus la accelerarea procesului de convingere a sistemului bancar local de a acorda împrumuturi IMM-urilor, sector în care s-au înregistrat reduceri importante din cauza crizei financiare. Pe plan mondial, profesioniștii contabili colaborează cu consiliile locale și auditorii companiilor pe probleme precum continuitatea activității și valoarea justă, teme care au stat la baza multor dezbateri publice în ultima perioadă.

La nivelul României, problematica adoptării normelor internaționale de contabilitate, a apărut după anul 1990, cu toate că preocupările pe plan european și internațional erau mai vechi. Pe măsura înaintării spre economia de piață și democratizarea vieții sociale, contabilitatea românească s-a deschis spre acceptarea Standardelor Internaționale de Contabilitate devenite ulterior Standarde Internaționale de raportare Financiară. Unul din cele mai importante domenii spre care sprijinul profesioniștilor participanți la studiul IFAC s-a îndreptat a fost cel al IMM-urilor. Denumite „motoare ale creșterii” sau „motoare ale creării de locuri de muncă”, IMM-urile au fost principalii beneficiari ai susținerii profesiei contabile.

Asistarea investitorilor și a altor consumatori de informații financiare pentru o mai bună înțelegere a standardelor și practicilor utilizate de profesia contabilă este considerată de către mediul de afaceri de o importanță vitală. Construirea încrederii în standardele internaționale și elaborarea și promovarea adoptării acestora rămân deziderate primordiale ale profesiei contabile. Se remarcă menținerea profesiei contabile în poziție de vârf pe scara preferințelor pentru tineri, studenți, absolvenți recenți, dar și ca prioritate pentru cei aflați în activitate. Profesia contabilă este, în continuare, o profesie de perspectivă, cererea de pe piață menținându-se crescută. Studiul efectuat de IFAC a demonstrat că profesioniștii contabili își mențin poziția fermă în privința unității profesiei. Unitatea conferă profesiei contabile un rol covârșitor în reforma de reglementare financiară.

CECCAR acționează în conformitate cu direcțiile stabilite de IFAC, activitățile derulate ilustrând permanent aplicarea acestora în scopul menținerii profesiei din România la standardele internaționale actuale.

Aplicarea normelor IAS/IFRS la nivelul IMM-urilor unde accentul se pune pe disponibilitatea activelor necesare pentru acoperirea datoriilor, implică costuri ridicate, iar procesul implementării acestor norme este lent și nefinalizat.

Trebuie recunoscut însă, o apropiere a Reglementărilor contabile aprobate prin Ordinul nr. 1802/2014 al MFP care adoptă o mare parte a tratamentelor contabile prevăzute de către Standarde. Cu toate acestea la momentul actual există diferențe de recunoaștere și evaluare a elementelor situațiilor financiare, diferențe care au efect asupra poziției financiare și performanțelor unei entități.

Data fiind complexitatea tematicii și insuficiența abordare a acesteia de către literatura de specialitate, cercetarea nu își propune rezolvarea ansamblului problematicii expuse în noul context de evoluție macroeconomică ci clarificarea unor anumite probleme, precis identificate și formulate, intenționând în același timp definirea unor puncte de plecare, cât mai stabile și ferm conturate, pentru dezvoltarea unor cercetări ulterioare în domeniu cu posibilități de eficientizare și perfecționare.

Obiectivul principal al acestei lucrări este determinarea oportunităților și limitelor aplicării normelor IAS/IFRS în contabilitatea IMM-urilor din România în concordanță cu necesitățile actuale ale entităților. Acest obiectiv poate fi descompus în obiective operaționale, astfel:

- Urmărirea evoluției procesului de normalizare contabilă la nivel național și internațional;
- Prezentarea modului în care sistemul contabil românesc a fost influențat de Directivele emise de CEE și de normele IAS/IFRS;
- Realizarea unui studiu empiric privind efectele aplicării normelor IAS/IFRS asupra poziției financiare și performanțelor IMM-urilor din România;

Obiectivele prezentate mai sus urmăresc crearea și consolidarea unui flux rațional de utilizare a politicilor contabile de întreprindere întocmite în conformitate cu normele naționale aflate în vigoare, bazate pe raționamentul profesional și prevăzute de normele IAS/IFRS. Se urmărește prezentarea evoluției procesului de normalizare contabilă la nivel național și internațional prin evidențierea efectelor armonizării prin Directivele Europene și limitele internaționalizării prin normele IAS/IFRS asupra sistemului contabil românesc. Efectuarea unei analize comparative a reglementărilor contabile față de prevederile normelor internaționale, identificarea diferențelor dintre acestea, înțelegerea motivului existenței acestor diferențe și prioritizarea raționamentului profesional al profesioniștilor contabili.

Pentru o cercetare fundamentală am urmărit investigarea literaturii de specialitate și a reglementărilor legale, în contextul ariei de cercetare. Facem mențiunea că analiza literaturii de specialitate conexe celor două domenii nu s-a limitat doar la nivelul celei naționale, ci aceasta a vizat literatură de specialitate străină, din dorința identificării ansamblului problemelor de cercetare în domeniu. Fundamentul prezentei lucrări este reprezentat de cercetarea realizată de autori în cadrul studiilor doctorale și postdoctorale. Cercetarea include, în mod evident, munca creativă realizată pe o bază sistematică în scopul creșterii calității cunoștințelor și utilizarea acestui stoc de cunoștințe pentru a dezvolta și perpetua noi și noi aplicații.

CAPITOLUL 1.

POZIȚIONAREA IMM-URILOR ÎN ECONOMIE

„Ori de câte ori vezi o afacere de succes, să știi că cineva a luat, odată, o decizie curajoasă”.

(Peter Drucker)

Amploarea deosebită pe care o cunoaște apariția și dezvoltarea micro-întreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii, demonstrează că micile afaceri constituie pentru foarte mulți oameni șansa înscrierii în cursa competiției economico-sociale, creatoare de locuri de muncă și schimburi de valori. Viitorul este al întreprinderilor flexibile, dinamice, adaptabile. Întreprinderea mică și mijlocie este ușor adaptabilă dinamicii schimbărilor.

Capacitatea micilor afaceri de a înființa locuri de muncă provine din puterea de creație și inovare a întreprinzătorilor, pe fondul general al numeroaselor schimbări generate de descoperirile din domeniul științei și tehnicii. În majoritatea statelor lumii micile afaceri au contribuit în mod esențial la dezvoltarea economică. Cunoscutul om de știință Peter Drucker, afirmă că micile afaceri reprezintă catalizatorul principal al creșterii economice. Cercetări socioeconomice efectuate în SUA și Germania au evidențiat că 60-70% din oferta locurilor de muncă în ultimii ani, provine din sectorul firmelor mici și mijlocii.

1.1. IMM-urile în contextul economiei globale

Mediul organizațional din România a acumulat și păstrează o serie întreagă de influențe nefavorabile, fiind construit pe o bază precară a activității de personal moștenită de la o structură centralizată. Pe acest fond tot mai mulți specialiștii din domeniul managementului resurselor umane se confruntă cu numeroase obiceiuri și mentalități învechite. Un management eficient este cel care creează un sistem de valori ce are la bază relații de comunicare și încredere, încurajarea angajaților, responsabilizarea pentru a lua decizii și în același timp asumarea consecințelor acestora.

În aceste condiții, cei tineri și debutanți se lovesc de criteriile de selecție impuse de angajatori, care nu caută în mod excepțional personalități

marcante, ci, în primul rând, atitudine. Ca urmare, tinerii trebuie să fie pregătiți pentru a face față cerințelor de selecție a candidaților¹:

a) experiența. Sunt cazuri de entități care au culturi puternice și care doresc ele să-și formeze angajații într-un anumit mod și care preferă candidații fără prea multă experiență dar bine pregătiți profesional.

b) educația oferă detalii cu privire la competențele trecute dar cu toate acestea mulți angajatorii sunt tot mai atenți la competențele prezente;

c) capacități specifice postului. Informații interesante, dar în același timp subiective pot fi obținute și de la referenți iar în aceste condiții comportamentele trecute au o mare probabilitate să se repete și în viitor.

Din analiza lucrărilor de specialitate în domeniul IMM-urilor² am identificat o serie de avantaje ale sectorului IMM prin comparație cu avantajele marilor întreprinderi precum dar nu am neglijat nici dezavantajele dintre cele două sectoare. Tabelul nr. 1. ilustrează în viziunea noastră aceste aspecte. Avantajele sectorului IMM sunt legate de actualele tendințe de globalizare, concurență acerbă și mobilitate în procesele economice. Dezavantajele sau punctele slabe ale IMM apar în fața unor întreprinderi mari și din motive extraeconomice.

În România, finanțarea se lovește de o serie de obstacole. În aceste condiții Uniunea Europeană finanțează trei priorități cu privire la IMM³:

- *dezvoltarea sectorului privat al IMM* (împrumuturi nerambursabile pentru sprijinul înființării sau dezvoltării IMM, linii de credit, servicii de instruire și consultanță pentru IMM);

- *dezvoltarea resurselor umane* (măsuri de calificare-recalificare pentru aducerea IMM românești la standardele de tehnologie europene, îmbunătățirea managementului, măsuri active de combatere a șomajului);

- *infrastructura regională în sprijinul dezvoltării economice.*

¹ Barrow, C., *Management financiar pentru mini-afaceri*, Editura Rentrop&Straton, București, 2008

² Nicolescu, O., *Managementul întreprinderilor mici și mijlocii*, Editura Economică, București, 2001; Popescu, D., *Competitivitatea întreprinderilor mici și mijlocii*, Editura Economică, București, 2001; Porter, M., *Strategie concurențială – Manual de supraviețuire și creștere a firmelor în condițiile economiei de piață*, Editura Teora, București, 2004; Walters, J., *Marea putere a micii afaceri*, Editura Curtea Veche, București, 2008

³ ANIMMC - Strategia Guvernului României pentru sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pe perioada 2004-2008, Proiect (www.mimmc.ro)

Tabelul nr. 1. Avantajele și dezavantajele sectorului IMM

<i>Avantaje</i>	<i>Dezavantaje</i>
<p>IMM au o mare flexibilitate și adaptabilitate, practic sub toate aspectele (finanțare, producție, marketing, personal), atunci când condițiile economice se modifică rapid, în special când acestea devin neprielnice;</p> <p>IMM necesită resurse de finanțare mai reduse (bazate în mare măsură pe capital propriu), IMM folosind mai eficient resursele de care dispun;</p> <p>IMM sunt mult mai active pe piața muncii, creând foarte repede locuri de muncă, adesea în domenii noi, costurile legate de crearea unui loc de muncă fiind mult mai mici decât cele înregistrate de marile întreprinderi;</p> <p>IMM influențează, în primul rând, eficiența piețelor autohtone, ele găsind sau creând mai repede și mai ușor „nișe” pentru anumite produse sau servicii;</p> <p>IMM sunt percepute ca element de creștere economică și stabilitate, prin afirmarea trendurilor unei creșteri economice sănătoase pe termen lung.</p>	<p>IMM au un acces redus pe piețele locale și internaționale de capital, apărând un cerc vicios, în sensul că micii întreprinzători sunt adesea excluși pentru că sunt mici, dar nu pot deveni mari și chiar dispar, pentru că nu pot acoperi costurile ridicate pentru realizarea propriilor proiecte;</p> <p>IMM sunt puternic afectate de incidența constrângerilor instituționale și de reglementare, mai ales dacă doresc să intre pe piața externă;</p> <p>IMM sunt sensibile la orice tip de „bariere” (naționale sau internaționale, economice sau extraeconomice), transpuse în numeroase costuri de tranzacționare foarte ridicate;</p> <p>IMM se caracterizează prin slaba reprezentare a propriilor interese, inclusiv prin accesul la reclamă sau reprezentare în diverse organisme, ceea ce le face vulnerabile, mai ales în competiția cu întreprinderile mari.</p>

Sursa: Nicolescu, O., Managementul întreprinderilor mici și mijlocii, Editura Economică, București, 2001; Popescu, D., Competitivitatea întreprinderilor mici și mijlocii, Editura Economică, București, 2001; Porter, M., Strategie concurențială – Manual de supraviețuire și creștere a firmelor în condițiile economiei de piață, Editura Teora, București, 2004

Ultimele măsuri au vizat trecerea la o programare multianuală a sprijinului financiar acordat IMM-urilor din România de către Comisia Europeană și existența unei strategii coerente pentru dezvoltarea sectorului IMM⁴. Dar pe lângă beneficiile pe care le aduc deschiderea Pieței Unice și libera circulație a mărfurilor și serviciilor pentru IMM-urile românești, trebuie atrasă atenția asupra pericolului pe care îl reprezintă necunoașterea acquis-ului comunitar, în condițiile competiției libere pe această piață. Pornind de la un nivel mult mai redus de dotare și de experiență managerială, antreprenorii pentru IMM din România trebuie să depună eforturi mult mai mari comparativ cu cei europeni. Concurența nu îi va menaja, astfel că cei care nu vor respecta toate standardele impuse pe piața unică vor fi eliminați.

⁴ Walters, J., *Marea putere a micii afaceri*, Editura, Curtea Veche, București, 2008, p. 67